

ZGODNJA DANICA.

KATOLIŠK CERKVEN LIST.

»Danica« izhaja vsak petek na celi poli in velja po pošti za celo leto 7 kron, za pol leta 3 krone 50 vinarjev, za četrt leta 2 kroni. V tiskarni sprejemana za celo leto 6 kron, za $\frac{1}{2}$ leta 3 krone, za $\frac{1}{4}$ leta 1 krono 50 vin., ako bi bil petek praznik, izide »Danica« dan poprej.

Tečaj LIV.

V Ljubljani, 24. majnika 1901.

List 21.

Majniku Kraljici.

Trda zima je minila,
že cvete prekrasni maj;
vsa narava pomladila
v zemeljski se nam je raj.
Ptic žgolenje krog se čuje
čez vrtove, čez polje,
in z radostjo napolnjuje
moje žalostno srce.

Res, da rožice cvetejo
po livadah, po vrteh,
in ginljivo nam pojejo
ptice pevke po logeh;
a še lepše, še bolj zbrano
naj se slavošpev glasi,
ki srce ga preudano
v čast Mariji posveti.

Rad bi spojil vse jezike,
naj vsi z mano zapoje;
angelje in vse svetnike
bi povabil v družbo to:
Pojmo majniku Kraljici,
pojmo, pojmo ji na čast,
pojmo v slavo, v čast Devici
pojmo; saj smo njena last!

In ko majnikovo cvetje
mi z grmičja odleti,
naj se vedno moje petje
v čast Mariji še glasi!
Naj glasi se, naj odmeva,
na okrog naj mi doni:
naj Marija, rajska Deva,
brez nehanja se časti!

A ko pesem smrt mi s koso
peti jela bo grenko;
ko na čelu z mrzlo roso
bom od tod jemal slovo:
takrat, majniku Kraljica,

pridi meni na pomoč,
Da sem, mila mi Devica,
Tebe v vek opevajoč.

br. G. V.

Sveta velika noč.

MIHAEL,

po božji milosti in božjem usmiljenju knežkof Lavantinski,
velikokrižnik avstrijskega Franc-Jožefovega reda, doktor bogoslovja,

mногоčastiti duhovščini in vsem vernikom svoje škofije pozdrav, blagoslov in vse dobro od Očeta in Sina v edinosti svetega Duha!

(Dalje.)

Toda, pustimo pomilovanja vredne, ki so morali še bolj kakor stražniki trepetati pred praznim grobom; vprašajmo rajši prijatelje Jezusove, kaj oni mislijo o tem največjem čudežu? Apostoli govorijo vedno o vstajenju Jezusa Krista, kakor o gotovem dogodku, kakor o temeljni resnici katoliške cerkve. Ta resnica je bila podlaga apostolski službi. Sveti Peter je pri izvolitvi novega apostola naglašal, da mora novoizvoljeni biti priča vstajenja Gospodovega. (Dej. ap. 1, 22). Prvi papež in škof, sveti Peter, je začel svojo prvo pridigo na binškošni praznik v Jeruzalemu s to resnico. Tudi v drugi svoji pridigi je govoril prvak apostolov o vstajenju Gospodovem. Po prvi pridigi o vstalem Izveličarju se je cerkvi pridružilo tri tisoč duš; in vsled drugega apostolskega govora je verovalo pet tisoč mož. (Dejan. ap. 2, 24. 32. 41; 3, 15; 4, 4). Pred stotnikom Kornelijem in pred njegovimi domačimi je govoril Peter: Vi veste, . . . kako je Bog Jezusa

Nazareškega mazilil s svetim Duhom in z močjo, v kateri je hodil okoli, deleč dobroto in ozdravljajoč vse od hudega duha nadlegovane, ker je bil Bog ž njim . . . Tega je Bog obudil tretji dan, in ga je dal videti, ne vsemu ljudstvu, temveč od Boga predizvoljenim pričam, nam, ki smo ž njim jedli in pili, potem ko je bil od mrtvih vstal. (Dejan. ap. 10, 37. 38. 40. 41). Enako zatrjuje v imenu svojih soapostolov orel med evangelisti, sveti Janez: Videli smo Jezusa vstalega in smo govorili in jedli ž njim in naše roke so ga tipale. (I. Jan. 1, 1—3).

In veliki apostol paganov, ki se je mogel, kakor tudi Jakob mlajši, hvaliti, da se mu je prikazal Gospod, sveti Pavel je oznanjeval vstalega na areopagu Atencem, rekoč: Bog je odločil dan, ob katerem bo sodil svet po pravici, po možu, ki ga je v to postavil, kar je storil vsem verjetno, ker ga je obudil od mrtvih. (Dejan. ap. 17, 31). Tisti apostol omenja vstajenja Gospodovega v svojem sijajnem govoru, s katerim se je zagovarjal v sodni dvorani v Cezareji pred deželnim oblastnikom Festom, pred kraljem Agripo in njegovo sestro Bereniko, pred njenimi dvorniki in mestnimi prvaki. V tem govoru je rekel med drugim: Z božjo pomočjo podpiran do današnjega dne stojim in spričujem malim in velikim, in ne govorim nič drugače kakor to, kar so govorili proroki in Mozes, da se bo zgodilo: da bo Krist trpel in da bo prvi iz vstajenja mrtvih in bo luč oznanjeval ljudstvu in nevernikom. (Dejan. ap. 26, 22. 22). In na svojem prvem misijonskem potovanju je govoril sveti Pavel v Antijohijski shodnici v Pizidiji, sklicevaje se na psal 15, 10: David, ko je ob svojem času služil Bogu, je zaspal in je bil položen k svojim očetom in je videl trohnenje. On pa, katerega je Bog obudil od mrtvih, ni videl trohnenja. (Dejan. ap. 13, 36. 37). Nadalje govori apostol sveta o vele važnem, ker svet prestvarjajočem dogodku vstajenja Kristovega v svojem prvem listu do Korinčanov, to pa v klasičnem 15. poglavju, ki se bere deloma vernikom s prižnice kot berilo na velikonočni praznik. Pavel uči Korinčane, da je Krist umrl za grehe sveta, da je vstal od mrtvih in da se je prikazal svojim učencem, celo njemu, najnevrednejšemu. Vstajenje Kristovo — tako sklepa prepričevalno veliki Taržan — vstajenje Kristovo je torej brez dvoma resnično, in neumevno je, kako morejo nekateri tajiti vstajenje mrtvih, ker, ako bi ne bilo vstajenja,

ne bi bil tudi Krist vstal, bilo bi torej prazno oznanjevanje svetega evangelija in bi bila prazna vera, njegovo pričevanje bi bilo krivo, grehi bi nam ne bili odpuščeni, mi bi bili najnesrečnejši ljudje. Krist pa je resnično vstal in je kot prvi novi človek prinesel vstajenje, kakor je bil stari Adam prinesel smrt. (I. Kor. 15, 1—22).

Vstajenje Jezusa Krista nadalje spričujejo mnogi in veliki čudeži, katere so delali apostoli v imenu čudežno vstalega Izveličarja. V imenu mrtvega se ne delajo čudeži. Bog ni Bog mrtvih, temveč živih. (Mat. 22, 32). Ko sta bila sveti Peter in sveti Janez zaradi ozdravljenja hromovega človeka pred višjim zborom vprašana, v čigavi moči ali v čigavem imenu sta storila to, tedaj je sveti Peter odgovoril slovesno, rekoč: „Poglavarji ljudstva in starešini, poslušajte! Če naju danes izprašujete zavoljo dobrote nad bolnim človekom, v kom je ozdravljen bil, bodi znano vam vsem in vsemu ljudstvu Izraelovemu, da v imenu Jezusa Krista Nazarečana, ki stega vi križali, katerega je pa Bog obudil od mrtvih, v tem stoji ta pred vami zdrav. Ta je kamen, ki je bil zavržen od vas zidalcev, kateri pa je postal vogeljni kamen. In v nikomer drugem ni izveličanja, zakaj nobeno drugo ime pod nebom ni dano ljudem, v katerem bi se mogli mi izveličati“. (Dej. ap. 4, 8—12). Dogodek častitega vstajenja Gospodovega potrjujejo tudi mnogi napor in mnoga trpljenja, ki so jih imeli in prenašali apostoli za oznanjevanje te temeljne resnice katoliške cerkve. Za prazno domišljavo, za ostudno prevaro, za grozno laž, za strašno zločinstvo bi tako izborni možje ne bili žrtvovali premoženja in krvi. Za pobožno poročilo in pravljico, ali le za domnevno prikazen bi mož tolike duhovitosti in tako jeklenega značaja, kakor je bil med mnogimi drugimi sveti Pavel, ne bil posvetil vsega svojega življenja najtrudapolnejšemu delovanju in slednjič mučeniški smrti. Le resnica ga je mogla pridobiti za to. Poln upanja kliče: Od vseh strani trpimo nadlogo, pa ne obupamo; smo stiskani, pa ne omagamo, smo preganjani, pa nismo zapuščeni; smo ob tla metani, pa ne ginemo . . . zakaj mi vemo, da on, ki je obudil Jezusa, obudi tudi nas z Jezusom . . . Zato ne pešamo. (II. Kor. 4, 8. 9. 14. 19). Samo že ta apostol, največji duh, ki ga je rodilo judovstvo, kakor ga imenuje nekatoliški kritik, samo ta apostol že zadostuje za negoljufivo istinitost naše vere v telesno od mrtvih vstalega Izveličarja.

Apostolom, ki so svojo vero v vstalega Izveličarja ovekovečili tudi s tem, da so postavili nedeljo za spominjski dan vstajenja Gospodovega, apostolom se pridružujejo apostolski cerkveni očetje, sveti cerkveni učniki, sveti spoznavalci in zlasti mučenci vseh stoletij. O koliko mučencev, občudovanja vrednih junakov svete vere nahajamo med svetniki, ki so spoznavali in branili to temeljno resnico naše svete katoliške cerkve, žrtvovaje za njo vse zemeljske dobrine, da, celo svoje življenje, in so jo zapečatili s svojo srčno krvjo. Izmed mnogih sijajnih spričevalcev obojega spola naj omenim le tega in onega. - Ob času krvavega preganjanja kristijanov za cesarja Maksimilijana je krščanski vojskovodja, močnoveren vojak, z imenom Viktor, obiskoval brate od hiše do hiše, da jih je navduševal k zaničevanju smrti in jih vnmel k hrepenenju po neminljivih dobrinah. Pri tem junaškem opravilu je bil v Marzilju, obmorskem mestu na Francoskem, ujet in gnan pred sodišče, kjer mu je paganski sodnik pred vsem oponašal neumnost njegovega ravnanja, da namreč zapravlja sad svojih zaslug in milost rimskega cesarja, ker moli križanega, mrtvega človeka. Tako je sodnik imenoval Jezusa Krista. Trdnoverni vojak mu je odgovoril: Rad se odpovem vsem dobrotam, katerih se morem udeležiti le tedaj, ako se izneverim Jezusu Kristu, edinorojenemu Sinu božjemu, ki se je ponižal, da se je učlovečil in je umrl za naše izveličanje: kateri pa je po svoji smrti zopet vstal in vlada s svojim nebeškim Očetom, kateremu je postal v vsem enak! Tako se je glasilo očitno vero zpovedovanje pogumnega vojščaka, za katero je bil takoj obglavljen: Viktor, resničen zmagovalec v boju za umrlega, a slavno vstalega Kralja veličastva!

Pa tudi nežne device so se izkazovale kot nepremagljive junakinje v spoznavanju petega člena vere. Sveto Margarito Antijohijsko je za cesarja Dijoklecijana, najhujšega preganjalca kristijanov, prefekt Olibrij pred sodiščem vprašal po njeni veri. Ko mu odgovori, da je kristijanka, zavpije Olibrij razkačen: Kako bi se dala misliti večja neumnost, kakor za Boga imeti človeka, katerega so umorili na križu? Nato vpraša devica razjarjenega predsednika: Od kod veš, da je bil Krist križan? To uče vaša pisma, ji odgovori. Prav, odvrne Margarita, tiste knjige, govore ne le o trpljenju Kristovem, temveč tudi o njegovem vstajenju in poveličanju. Kako torej moreš prvo verovati, drugo pa tajiti? Ne verujemo zato v Krista, ker je trpel in

umrl; ne, v tem bi ne imeli dokaza, da je pravi Bog. Pa on je vstal, in sicer vstal iz lastne moči iz skalnatega groba, zato se veselimo in se radujemo in kličemo aleluja! Prav s tem je dokazal moč svojega božestva in prav zato verujemo v njega, pa hvalimo in poveljučujemo njegovo ime, in žrtvujemo svoje življenje za njegov nauk. Tako je govorila srčna krščanska devica. Pagan je občudoval njeno bistrournost, pa velel je vendar močnoverno devico najprej mučiti in potem obglaviti.

V Gospodu ljubljani verni škofljani! Čas mi ne dopušča, da bi navedel še več enako sijajnih živih prič za telesno vstajenje našega božjega Gospoda in Izveličarja. Pa tega tudi ni treba; ker prepričan sem, da vi vsi z Viktorjem in z Margarito vred verujete neomaljivo trdno v častitljivo vstajenje našega božjega Odrešenika, ki je os, okoli katere se suče vse krščanstvo.

Da to vašo vero ohranim prav živo in delalno, nadaljujem svoje dokazovanje. Da je Jezus Krist resnično tretji dan od mrtvih vstal, za to govorijo tudi svetovne priče, paganske in judovske. Takih dokazov sicer ne potrebuje ne sveta cerkev in ne naša vera: dobro pa je vendar, in sicer kot orožje proti sovražnikom in nam samim v veselje in potrjenje, ako se moremo v dokaz velikega dogodka telesnega vstajenja našega Gospoda in Izveličarja sklicevati tudi na take priče, ki se ne štejejo med spoznavalce Kristove vere. Zelo žalostno je, da se še dandanes nahajajo ljudje, ki hočejo biti in se imenovati kristijani, ki pa dvomijo o vstajenju Kristovem, ali je celo očitno tajijo. O teh nesrečnežih velja, kar beremo v svetem evangeliju o bogatinu in Lazarju: „In umrl je bogatin, in je bil pokopan v pekel. Ko je pa bil v trpljenju in je videl od daleč Abrahama in Lazarja v njegovem naročju, je zavpil, rekoč: Oče Abraham, usmili se me in pošlji Lazarja . . v hišo mojega očeta; pet bratov namreč imam, da jim sprica, da tudi oni ne pridejo v ta kraj trpljenja. Abraham mu reče: Imajo Mozesa in proroke, nje naj poslušajo! On pa je rekel: Nikar oče Abraham, ampak če kdo izmed mrtvih k njim pojde, bodo se spokorili. Rekel mu je pa: Ako Mozesa in prorokov ne poslušajo, tudi ne bodo verovali, čeprav kdo od mrtvih vstane. (Luk. 16, 22. 23. 27—31).

Eden najznamenitejših svetovnih dokazov za čudovito vstajenje Kristovo nam je zapustil slavni judovski zgodovinar Flavij Jožef. Ta

dokaz zasluži, da ga poznajo vsi krščanski krogi in da spoznajo njegovo veljavo. Flavij Jožef, rojen leta 37 po Kristu v Jeruzalemu in umrl po letu 93, furizejec in sovrstnik apostolov, piše v tretjem poglavju osemnajste knjige svojih judovskih starin o osebi Jezusa Krista takole: „V tej dobi je živel Jezus, človek poln modrosti, ako se sploh sme imenovati človek. Kajti delal je celo neverjetne reči in je bil učenik takih ljudij, ki z veseljem sprejemajo resnico. Držalo se ga je mnogo judov, pa tudi mnogo helenov. Ta je bil Krist. In čeprav ga je bil Pilat na obtožbo predstojnikov pri nas obsodil k smrti na križu, vendar ga niso nehali ljubiti oni, ki so ga bili prej ljubili. Ker tretji dan se jim je prikazal zopet živ, kakor so bili od Boga poslani proroki prorokovali o njem to in še mnogo drugega čudežnega. Še do zdaj ni prenehalo ljudstvo kristijanov, ki se imenuje po njem.“ Tako nam kliče glas juda Flavija Jo-

* Flavii Josephi Antiquitates, XVIII. 3. 3. To tako čudno kakor važno mesto je celo pristno, o čemer pričajo vsa zunanja sodila. Nahaja se v vseh rokopisih, ki so se nam ohranili od tega dela v obilnem številu. Oče cerkvene zgodovine, Evzebij, škof Cezarejski († 340), ga priobčuje v svoji Cerkveni zgodovini (lib. I. cap. 10), in v svoji Demonstratio evangelica (lib. III. cap. 5). To mesto nam izročuje tudi učeni cerkveni oče sv. Hieronim v svoji knjigi o cerkvenih pisateljih (cap. 13). To klasično mesto omenjajo nadalje Rufin (Cerkvena zgodovina 3. 11), Socomen (Cerkvena zgodovina I. 1) in Izidor Peluzijan (knjiga 4. list 245). Nanj se sklicujejo slavni škof Milanski, sv. Ambrož, učeni Kasiodor, Nicefor Kalist, Zonaras in poznejši pisatelji.

Tako je pristnost tega velevažnega mesta celo gotova iz vnanjih razlogov, pa se tudi iz morebitnih notranjih vzrokov ne da pobiti ali le omajati. Po vsej pravici pripazuje učni Bole v svojih mislih o tem mestu: Ob sklepu te razprave se nam dozdeva umestno, pripomniti in razločno poudariti, da vnanja sodila določno spričujejo pristnost. Pristnost je, rekel bi, in possessione ali v posesti. Ne more je omajati v njeni posesti sapa praznih domnev, umakne se le, ako silijo v to dokazujoča notranja sodila. Dozdevak, da so taka, se razprši, čimbolj se oziramo na lastnosti pisatelja in njegovih helenskih učiteljev, kar zahtevajo pravila zdrave razlage.

Tako ugovarjajo, da Flavij Jožef ni imel povoda, poročati o Jezusu. Medtem pa v omenjenem delu poroča o vseh le nekoliko odličnih osebah po Judeji, tako o Janezu Krstniku, o Ponciju Pilatu, o Kajfu in o drugih. Pripoveduje celo o apostolu Jakobu mlajšem, da je bil umorjen zaradi preloma (Mozesove) postave, in da je bil brat (ali kakor so rekali Judje, sestraneč) Jezusa, ki je imenovan Krist. Torej nikakor ni mogel molčati o Jezusu, moral je poročati pač tudi o njem.

Toda vprašujejo nadalje, kako je mogel Flavij Jožef tako pisati o Jezusu, ne da bi bil postal sam kristijan? Pač ni težko zadovoljivo odgovoriti na to vprašanje. Flavij Jožef je bil posvetnež, in kot takemu mu ni bilo mar za versko prepričanje; to mu pa ni branilo, govoriti resnice, kot zgodovinarju pisati resnico. — Zadnji ugovor je nasprotnikom trditev, da so kristijani podtaknili in uvrstili to mesto. To pa se trdi brez dokaza,

žefa, ne da bi bil nameraval ali da bi se bil zavedal važnosti svojega pričevanja, skozi devetnajst stoletij: Jezus Krist je ob začetku našega časostetja živel, učil, čudeže delal, je bil križan pod Poncijem Pilatom in je tretji dan potem vstal od mrtvih.

(Dalje prihodnjič.)

Cerkve in zvonovi v dekaniji Kranj.

(Dalje.)

XVIII.

Tržišč.

Podružnice.

4. Sv. Katarina v Lomu.

Od tržiške župnijske cerkve prideš v tako zvano „spodnjo dolino“, kjer se kmalu odcepi pot na desno stran po strmem klancu navzgor. Ko si na vrhu, pokaže se prijetno gorsko zatišje s cerkvijo sv. Katarine v Lomu. Tu je raztresenih več koč in kmečkih domov. Za časa cesarja Josipa II. je bila ustanovljena z dvornim odlokom iz dne 2. decembra 1785 samostojna duhovnija, ki pa ni imela sreče, ker se je odpravila vsled vladne naredbe 9. marcija 1809. Prvi in zadnji lokalni kapelan Tomo Golob je umrl tukaj 8. oktobra 1811 in cerkev sv. Katarine je postala zopet tržiška podružnica. Župnijske matice segajo od 1788 do 1812. Lomljani so že večkrat prosili za obnovitev župnije, toda brez uspeha. Dosegli so vendar toliko, da imajo od l. 1833 redne ekspozite, ki so sledili po naslednji vrsti: Andrej Skopec (pozneje misijonar v Ameriki), Andrej Pavlin, Josip Jerman, Ignacij Rebol in Josip Pekovec.

Stebri ob zidu kažejo, da je bilo staro svetišče gotosko. Veliki oltar sv. Katarine (o svetnici glej „Srednja Vas“ šentjurske župnije) je delan v barok-slogu z letnico 1726. Lepa navada, da prinesejo fantje iz spodnje doline vsako tretje leto dne 25. novembra s pisanimi trakovi povezane sveče v dar, se je ohranila do današnjega dne. (Vpeljevanje sveče). V oknu svetišča se vidi na steklu slikana sv. Katarina z mečem in kolesom. Podoba je precej stara in vredna,

in se potemtakem tudi po pravici zanikuje brez dokaza. Tu velja pravilo: Quod gratis asseritur, gratis negatur. Kar se zastoni trdi, se zastoni zanikuje. In to po vsej pravici; kako bi bili namreč mogli kristijani dotično mesto spraviti v vse mnogoštevilne rokopise?

da opozorimo na-njo. Stranska dva oltarja sv. Toma in sv. Martina sta naslonjena pri steni; druga dva — Marijino obiskanje in štirinajst pomočnikov — stojita v kapelah na evangelijski in listni strani. Zanimiv je zlasti poslednji, kjer časte štirinajstere pomočnike v sili. Izrezljan je v znanem barok-slogu, bogato okrašen, pozlačen in lično prenovljen. Poleg oltarja vzdana plošča nam poroča, da ga je posvetil škof Žiga grof Schrotenbach 5. junija 1730, med ljudstvom pa se hrani sledeča tradicija. Prebivalci tega kraja so bili silno preobloženi z davkom in s tlako; tržiška gosposka jih je tirjala na vse strani, da si niso mogli na noben način več pomagati. V tej stiski začnejo zidati kapelo v čast štirinajsterim pomočnikom in še predno je dodelana, odvzetega jim je bilo več kot polovica tega težkega jarma. — V žagradu je v kameniti plošči vdolben opominj iz l. 1740, naj moli duhovnik po vsaki slovesni maši Oče naš in Češeno Marijo za vstanovnika Ivana Gašparja Schreier in njegovo soprogo Magdaleno. — Originalna leca se lahko iztegne, kadar treba in zopet skupaj dene, da je v cerkvi več prostora. — Okoli cerkve je pokopališče.

Štirji zvonovi merijo skozi spodnje krilo 113 : 95 : 66 : 51 cm. Glasovi so jim fis—ais—dis—gis (prima, velika terca, velika seksta in nona = 1, 3, 6, 9.)

Veliki iz livarne Antona Samassa leta 1836. teža 12 stotov in 20 funtov. Ob klobuku se čita: SOSESKA ME DARVALA JE, PRJATLI JO PODPERAL SO. Okoli Krista na križu: HVALEN BODI. Okoli Marije v rebesa vzete: ZHESHENA SI. Okrog sv. Katarine: LOMSKA PATRONA PROSI SA NAS. Ob spodnjem robu: BOGA ZHESTIM, SHIVE KLIZHEM, SAMERTVE MOLIM, NESREZHE ODVRAZHUJEM.

Drugi tehta 7 stotov in 25 funtov, vlit v zvonarni Anton Samassovi leta 1838 s podobami: Križ, sv. Andrej na postranskem križu, sv. Martin na konju, poleg njega siromak. Ob zgornjem robu napis: GOSPOD PÓVRAZHUJ DARI DORROTNİKAM LOMSKÉ ZERKVE. Ob spodnjem robu: ALELUJA! HVALITE GOSPODA VSI NÁVERNIKI, HVALITE GA VSE LJUDSTVA!

Tretji iz l. 1709 celovškega zvonarja Antona Kosmačin. V kranjski in radoliški dekaniji je to edin zvon imenovanega mojstra. Slovenca po imenu. Napis ob krilu: ✚ ECCE CRUCEM DOMINI, FUGITE PARTES ADVERSAE, VICIT LEO DE TRIBU JUDA, RADIX DAVID, ALLELUJA. ANNO DOMINI 1709. (Glej križ Gospodov, bežite sovražne moči, zmagal je lev iz Judovega rodu, korenina Davidova, aleluja. V letu Gospodovem 1709). Ob klobuku: ✚ ANTONIUS COSMATSCHIN HAT MICH GEGOSSEN IN CLAGENFURTH. (Anton Kosmačin me je v Celovcu vлил.) Podobe, s katerimi je zvon okinčan, imajo majhno obliko ter so naslednje: Križ, Marija z Jezusom v naročju in z žezlom v roki, sv. Katarina s kolesom in mečem, sv. Barbara s kelihom.

Četrty je po zunanjem kakor nov, bron se kar sveti na njem, in vendar je precej star zvon, vlit l. 1660. Križ, sv. Katarina s krono na glavi, s kolesom in mečem, dva angelja okrašena z drevesnimi listi. Ob zgornjem robu: ✚ LORENZ PEZ GOSS MICH IN CLAGENFURTH ANNO 1660. KASPAR ROSNIG, KIRCHENPROPST. (Lovro Pec me je vлил v Celovcu l. 1660 — Gašpar Rožnik, ključar.) V Gozdu (župnija Križe) je mali zvon iz l. 1669 prav tega celovškega zvonarja Lovra Pec.

V vsej župniji je 5 cerkvá, 1 kapela in 17 zvonov.

Župnik Josip Lavtižar.

(Dalje pride.)

Na binkoštni praznik.

Tako je sleherni, ki je rojen iz Duha.

(Iv. 3, 8).

Med gromom in bliskom je govoril nekdanj Vsemogočni po Mojzesu svojemu izvoljenemu ljudstvu, ki je tresoč se poslušalo njegov glas. Tako je Bog zunanje pokazal svojo mogočnost in upognil pod jarem svojih zapovedi trdovratno judovsko ljudstvo. — In o prihodu sv. Duha nad apostole, se li ni nekaj podobnega zgodilo tudi v Jeruzalemu: silni vihar se je dvignil ter napolnil vso hišo, kjer so bili zbrani apostoli in nad njih glavami so se svetili goreči plameni? Ta vihar in ti plameni nam pričajo mogočnost sv. Duha, ki pa ni polnil src le s strahom, kakor nekdanj v puščavi grom in blisk, ki je pretresal Sinajsko goro in so Izraelovi otroci trepetaje čakali vsemogočne besede. Hotel je pokazati ta grom in blisk le ono skrivno moč, s katero naj so prenovljena srca vseh. Zato pa je za nas spominj prihoda sv. Duha znamenitejše dejanje, kakor je bil Judom spominj na Sinajsko postavodajo. Judje so se s strahom spominjali, kako so se njihovi pradedje tresli, ko jim je Bog narekoval postave: mi pa se z veseljem spominjamo, kako je prišel po Izveličarju obljubljeni Tolažnik, ki bi nas učil vso resnico, razsvetlil um, utrdil voljo, užgal ogenj sv. ljubezni. skratka, kojemu naloga j. bila: prenoviti zemlji staro obličje in preroditi srca vseh verujočih.

In bili so napolnjeni vsi s svetim Duhom (Dej. ap. 2, 4), prerodjeni so bili po sv. Duhu. Podelil jim je dar modrosti, učenosti in umnosti. Čudili so se in strmeli so ljudje v Jeruzalemu, ki so čuli učiti apostole tako vzvišene nauke in na tako priprost način: „Mar niso vsi ti Galilejci“ — zaničevano ljudstvo? Dar moči so prejeli po sv. Duhu in sad tega daru je nadnaravna njih stanovitnost in srčnost. Oni, ki so se se pred kratkim potikali po skrivališčih radi imena Jezusovega, nastopajo sedaj javno pred zbranim ljudstvom in sovražniki svojega Učenika in učijo, naj ne čakajo drugega Mesijo, ker že je prišel, a križali so ga in umorili. Kraljem in cesarjem so neustrašeno zatrjevali, da morajo biti Bogu bolj pokorni kakor ljudem in radostno so pretrpeli najhujša preganjanja, muke, smrt za ime Jezusovo. „Duh dije, kjer hoče: ti čuješ njegov glas, a ne veš — od kod pride in kam gre. Tak je sleherni, ki je preroden po sv. Duhu.“ (Iv. 3, 8).

Brani in vlada pa kraljestvo božje na zemlji ista moč sv. Duha, ki je napravila v trenutku iz nevednih ribičev velike učenjake, katerih naukom se je čudil inuklonil paganski svet; isti Duh je je napravil neustrašene junake. In mi smo udje te cerkve in tudi nam prihajajo po sv. Duhu darovi njegovi in njih sadovi, ki pa so tudi po besedah sv. Pavla apostola mnogoteri: „Sad Duha je: ljubezen, veselje, mir, potrpežljivost, milosrčnost, dobrotljivost, prizanesljivost, krotost, zvestoba, zmernost, zdržnost, čistost.“ (Gal. 5, 22, 23.) To so darovi sv. Duha, teh smo deležni vsi, ako le hočemo sprejeti njegova navdihovanja. Pokrepčan s sedmerimi darovi njegovimi in po navdihovanjih more vsak kristijan zaupljivo pričakovati večnega življenja. A ne le udati se mu moramo, tudi sodelovati nam je dolžnost, zakaj on, ki nas je vstvaril brez nas in odrešil brez nas, nas ne bo izveličal brez nas. (Avg.). Ako sodelujemo z njegovimi milostmi, pridobivali si bomo vedno novih, pospenjali se od čednosti do čednosti in se vedno bolj popolni bližali večnemu izveličanju. To obljubo nam daje sv. Duh v knjigi pregovorov: „Poslušaj moj sin in sprejmi moje besede. Pot svojo ti pokažem in po stezah pravice te popeljem na cilj. Če po njih tečeš, se ne spodtakneš, zakaj pot pravičnih je kakor svetla luč, vshaja in raste do polnega dne.“ (Preg. 4, 10—18). On vodi s svojo milostjo v nas naše misli, voljo, dejanje in zato mašnik v svojem imenu in imenu ljudstva s ponižno prošnjo prihaja pred stol božje milosti, ko moli pri sv. maši s psalmistom: „Pošlji svojo luč in svojo resnico; da me peljeta in pripeljeta na tvojo sv. goro in v tvoje šotore.“ (Ps. 42, 3). In oče nebeski da dobrega Duha njim, ki ga zanj prosijo. — Apostoli so prosili Tolažnika sv. Duha in v molitvi pričakovali Njegovega prihoda; moliti moramo torej tudi mi, ako hočemo prejeti Tolažnika, ki naj bi nas utrdil na potu v večnost. Lahko nam bo umeti večne resnice in lahko bomo spolnjevali vse svoje dolžnosti, z veseljem prenašali vse težave, ki nas revne Adamove otroke spremljajo na tem zemskem potovanju in očiščeni se izveličamo v ognju sv. Duha, ker tak je sleherni, ki je rojen in preroben po sv. Duhu.

L. P.

Ranjki duhovnik Simon Pleničar; ter sestri mu: I. majnika t. I. umrla ljubljanska uršulinka mati Ksaverija in v tem istem samostanu še živeča mati Serafina Pleničarjeva.

Vsled svoje prošnje je uredništvo tega lista 8. avgusta 1889. leta prejelo od umrle ljubljanske uršulinke č. matere Ksaverije Pleničarjeve nekaj podatkov o znamenitem kranjskem duhovniku, bratu jej Simonu, in pa o vsekako spominja vredni tržiški rodbini Pleničarjev.

Vsebino njenega pisanja berite v naslednjem:

Po naročilu č. g. prednice Vam (uredniku) podajam te-le vrstice. Moj brat Simon se je porodil dne 21. oktobra 1825 v Trziči. Po izdelani domači šoli so ga

stariši poslali v Šent Pavel na Koroško. Tam je izvršil 1. 2. in 3. gimnazijski razred; 4. 5. in 6. pa v Novem Mestu in 7. ter 8. v Ljubljani. V vseh šolah je napredoval povoljno in se védel vsikdar vrlo. Novo mašo je pel po dokončanih ljubljanskih bogoslovskih ukih 15. avgusta 1850 v Trziči. Služboval je v sledečih župnijah: V Št. Jerneji, Št. Gotardu, v Kočeviji, na Vinici, na Igu, v Škocijanu, na Trebeljnem in slednjič na Planini — Stockendorf na nemškem ozemlju. Tu je umrl za mrtvoudom 14. oktobra 1874. leta. Ker je bil moj brat za 13 let starejši od mene, zato imam le o njegovih dijaških letih nekoliko spominjev. Prav dobro vem, zlasti to, da smo se njegovega prihoda na počitnice vsi jako veselili: stariši, posebno mati — ker je bil Simon njih ljubljeneč; bratje in sestre pa, ker je ta mili naš bratec posebno nam mlajšim o takih prilikah seboj prinašal mnogovrstnih igrac ter nas znal tem načinom tako prijetno zabavati. Simon je bil izvrsten pevec: krepko in krasno je zvenel njegov bas; a tudi njegova brata in sestre (vseh skupaj 12) so bili več ali manj za petije nadarjeni. Vesele popevke so donele zlasti ob počitinah po našem domu v Trziči od zore do mraka. Tudi z raznimi pripovedkami nas je Simon prijetno kratkočasil. Zato nam je pa tudi zelo britko bilo, kadar so potekale opočitine ter nam je nemila šola sopet odvedla ljubljenečega brata. Dolgo še po njegovem odhodu smo se pogovarjali le o njem in šteli mesece in tedne, kedaj se sopet povrne domu. — Svojo novo našo je želel obhajati bolj na tiho. Razen duhovnikov ni vabil tujih gostov. Za nas domače je bil to vesel, slovesen in nepozabljiv dan; to pa posebno radi tega, ker smo o tej priliki zadnjič vsi skupaj bili: oče, mati in dvanajstero otrok. — Neko posebno radodarnost ter prisrčno sočutje s tujo bedo je kazal Simon že v svojih dijaških letih. Rad je že takrat pomagal, kjer je bilo mogoče. Za časa njegovega šolanja na ljubljanskem gimnaziju je bil nekaj časa na stanovanji pri neki družini, ki je kaj zmerno hranila svoje dijake. Naša mati — sluteč, da bi se Simonu prileglo — so mu pošiljali po domačem slu velikanske hlebe kruha domače peke. Simon je o vsaki taki priliki pogostil svoje tovariše na stanovanji. Ti pa so bili vselej poslušni pravilu: da naj se na jutri ne odlaša, kar se more danes zgoditi — zato nikdar ni v Ljubljani prenočil tržiški hléb-velikan. — Do svojih starišev se je vedel Simon izgledno in jako rahločutno. Naši stariši niso bili ubožni; a dvanajst otrok preskrbeti: to je že tudi nekaj stalo. Razumel je to Simon že kot maloleten dijak; kajti, ko so mu oče nekoč poslali v Šent Pavel nekaj novčičev — naj si z njimi postreže po volji, vrne je očetu rekoč: „Jaz denarja ne potrebujem. Vi pa imate dovolj stroškov z nami-otroki“. — Od njegovega pastirovanja med ljudstvom ne vem mnogo poročati. Do zadnjih njegovih let ni bilo namreč nobenega domačega pri njem. Le na Planini, kjer je umrl, je bila pri njem moja starejša sestra; a tudi to že davno krije gomila. — Da je vernikom prav rad postregel in na službo vedno bil pripravljen — bodi si po dnevi ali po noči — to sem pa večkrat čula o njem. Tako s: tudi spominjam, da je pokojni Simon večkrat še pred dnem opravil sv. daritev tistega časa, ko je doma kot novomašnik pričakoval, da ga višepastirski glas pokliče v kraj duhovnega službovanja. Tako je želel vstreči mnogim tržiškim rokodelcem in

delalcem, ki bi se bili težko vdeležili službe Božije v poznejših urah. — Za bolnike je storil vse, česar mu je bilo mogoče. Ni se ustrašil tudi ne nalezljive bolezni. Nekoč ga pokliče k sebi uradnik, ki je bil s kozami kar obsut. Ko mu je bil brat Simon podelil sv. zakramente, oklenil se ga je bolnik poln hvaležnosti in ga poljubil. Očividno Božije varstvo je bilo takrat z menoj, da sem ostal zdrav: tako je Simon pozneje sam priznal. — Za časa kolere je bival v Kočeviji. Obilega truda z bolniki je sam obolel. Noge so mu bile tako zatekle, da mu ni bilo mogoče nositi več nobene škornje. Zato je v kožuhovino obut na vozu hitel od bolnika do bolnika. Pesem pa, koje omenjate (urednik) v cenjenem svojem listu: kako je namreč mesto obolelih župljanov brat Simon nastopal tudi kot ženjec na njivi — meni ni znana; sploh nisve ne jaz ne moja sestra m. Serafina še nikoli čuli

Dober pastir.

Morilka kuga v vasi gospodari,
pod koso njeno pada mož krepak,
umirajo dojenčki, mladi, stari,
kot žel bi žetev tu morilni vrag.
Očesu dano ni solza hladila,
v bolesti vsem se duša je zgrozila.

A vendar svečeniku ne ugaša
pogum: iz koče v kočo mož hiti,
tolažbo zadnje bolnim vsem prinaša,
ki vse naj, ki umirajo, krepki.
In zroč moritve te pastir priznava
pustiti črede svoje več ne more.

Leži nad trupli večni sen globoki,
a znanec blizo ni, pogrebcev ni,
duhovnik osamljen jim sklepa roki,
odmrle k spanju stiska jim oči.
Sam trupla v krste vlaga in pokriva,
ko noč na vas že smrtni mir razliva.

Nedeljski ga pokličejo zvonovi
uk Kristov v božji hram oznanovat;
poprej pa smrti žrtve blagoslovi,
hiti potem v svetišče maševat,
Na pot mu izza gora solnce sije,
pojoč on prosi pomoči Marije.

Na polju, v gozdu jutro je veselo,
v pramenih solčnih klasje se zlati.
A potniku zmrčilo se je čelo,
»Hudo, hudo se«, vzdihne, »nam godi,
prav kot govoril prorok je sloviti:
Za zrelo klasje ni žanjic dobiti!«

K usmiljenju če vernike nagniti,
zato propoved sklepa joč veli:
»Ne gre soseda v stiski zapustiti!
Ko jutri ptičev zbor zagostoli,
za brate bedne pojdemo, kar nas je
vsi žet na polje, vezat v snope klasje!«

Pri žetvi zjutraj zbrani so vaščani,
in res se v njega roki srp svetli;

o njej. — Toliko iz pisma l. t. m. v ljubljanskem uršulinskem samostanu umrle ne še več kot 62 let stare, a že 36 let v tem samostanu bivajoče m. Ksaverije Pleničar.

Prav dobro se spominjajoč, da sem kot gimnazijec bral ono Simona Pleničarja slavečo pesem v »Laibacherici« priklopljenih »Blätter aus Krain«, pozval sem se 14. februarja 1900 do č. g. knežškofjskega tajnika Viktorja Steska — ki mi gre v mnogem ljubo na roko — naj mi preskrbi vsaj njen prepis. Za nekaj dni mi je imenovani gospod ugodil.

Ker »Danica« namenoma dela tudi za domačo cerkveno zgodovino, podajam tu v prvi koloni označeno Simona Pleničarja slavečo pesem v prevodu zahvalnega mi učenca V. K.; v drugi koloni pa naj je tiskana v nemškem originalu.

Ein guter Hirt.

(Nach einer wahren Begebenheit*)

Im Dorf, das sich der Tod zur Mahd erkoren,
Verschied gar Mancher schon in voller Kraft,
Der welke Greis, der Säugling, jüngst geboren.
Ward von dem Seuchen-Dämon hingerafft;
Im dumpfen Schmerz schweigt thänenlos die Trauer,
Hohläugig stiert Verzweiflung, Todesschauer.

Doch kann des Priesters Eifer nimmer enden.
Der fromme Mann von Hüt' zu Hütte eilt,
Den Sterbenden das Abschiedsmal zu spenden.
Der Hilfe Trost, der die Verlass'nen heilt;
Und blickend auf des grausen Tagwerks Leichen.
Kann nicht der Hirt von seiner Herde weichen.

Wie mancher liegt zum ew'gen Schlaf erkaltet,
Den bringt kein liebend Wesen sanft zur Ruh,
Der Priester ist's der ihm die Hände faltet,
Er drückt ihm das gebroch'ne Auge zu;
Im öden Haus wird noch am Sarg gehämmert,
Als schon der Tag durch matte Scheiben dämmert.

Da ruft ihn des Sonntags Frühgeläute,
Zu künden in der Kirche Gottes Wort,
Da segnet scheidend er des Todes Beute
Und eilt auf thaugetränkten Pfaden fort.
Wie lebenswarm grüsst ihn des Tags Erröthen!
Er singt ein Lied zur Helferin in Nöthen.

Durch Wald und Flur des Morgens Odem flüstert,
Auf reifen Aehren zittert Sonnenschein,
Da wird des frühen Wand'rers Sinn verdüstert,
Er seufzt: »Die trüben Zeiten zogen ein,
»Wie sie des Volks prophet'sche Sage kündet,
»Da reich das Korn — doch sich kein Schnitter findet!«

Er will zur Hilfe seine Gläub'gen werben
Und fügt zur warmen Predigt diesen Schluss:
»Nicht soll der Nachbarn täglich Brot verderben!
»Wenn morgen tönt der Vögel erster Gruss,
»Lasst thätig uns in christlichem Erbarmen
»Der Felder Segen ernten für die Armen!«

Der Morgen graut — im rauschenden Gewühle
Führt auch der gute Hirt die Sichel blank,

*) Der Schauplatz derselben war ein armes Gottscheer-Dorf, zur Zeit der Cholera-Epidemie im Jahre 1855.

v vročini dnevni jih z bladihom hrani.
Ko pa za gore solnce se vtopi,
pripelje snopje se domov zibaje,
in bolni se zahvaljajo jokaje

Krožeč je proti nebu peval šklec,
ko pal nad zemljo mraka je zastor.
O ne, to ni bil šklec gladkoglec.
le angljev pel je svečeniku kor:
»Pač blažen, kogar gane bratska beda,
ki teši ga, ko bol mu srce zjeda!«

V. K.

Prepričan sem, rojaki, da Vam bo ob takem res duhovskem delovanji slovenskega mašnika a po večkrat zasolzelo oko. — Tajnik Steska poslani nemški pesni pridevlje še teh-le zgodovinskih dat: „Simon Pleničar je kapelanoval od l. 1853—1856 v Kočeviji. Ljudem se je najbolj prikupil ob koleri l. 1855. Po nekterih vaseh je ležalo bolnikov vse vprek; zlasti je bilo to v vaseh Hoheneg in Katzen-dorf. Zato je kapelan Pleničar povabil z lece ljudi, naj pomagajo bolnim vaščanom požeti zrelega žita. In res. Prišlo jih je bilo toliko vkup, da so kmalu vse poželi in pospravili. Vešče je med njimi sukal č. kapelan srp v svojih rokah. Spričano je o Pleničarji, da je kot kočevski kapelan po ves teden ostal v oku-ženih vaseh in ondi tolažil ljudi ter jim delil svetih zakramentov.

Kakor je l. 1836 najbolj od julija do oktobra razsajala kolera na Kranjskem, isto te mesece je bila tudi l. 1855 pri nas najhuja“.

* * *

Poučen o neozdravljivi bolezni pisateljice večine teh črtic: m. Ksaverije sem bil namenjen priobčiti je še pred njeno preselitvijo od tod. Rojakom bode umevno, če zatrdim — da nisem bil v stanu. Ena to-lažba pa mi je, da prejme ta spis še v roke zadnja izmed treh naslovljencev temu spisu: č. mati Serafina.

Končujoč izročam občinstvu te črtice, ki sopet označuje eno tistih verno-slovenskih rodovin, ki so cerkvi in njenim težnjam darovale po več svojih otrok tem potem pač kar najtrajneje delujoč za vero in za domovino.

Simon Pleničar ostane po takih svojih vrlinah domači duhovščini pač nekaj ideal ljubezni do bližnjika — kako pa je morala kot samostanska učiteljica delovati 2. majnika t. l. pokopana č. naša poročevalka, m. Ksaverija, pisano bo pač v uršulinskih ljubljanskih aalah. Šolski otroci, postavljeni pri pogrebu v vrste, jokali so zdržema ves čas njenega pogreba na tak glas, da si je nehote vse občinstvo tudi izbrisavalo solza. Častiti tovariš ob tem žalem sprevodu, K. P., me je isto tako solzan ob tem prizoru bodril govoreč: „To je pa ginljivo; to morate porabiti za „Danico“ — to ni narejeno; tem prihaja iz srca, da jokajo za učiteljico kot bi bila njihova mati“.

Da, iz srca! Blažen vstav, ki ob današnji pač resnični pomanjkljivosti čutov ve svoje si izročene tako izobrazovati, da že v teh mladih letih umevajo — kaj da izgubljajo z vrlo učiteljsko močijo.

Er reicht den Labtrunk bei des Tages Schwüle,
Und als die Sonne hinter Berge sank,
Kehrt er mit schweren Garben zu den Scheuen:
Die Kranken sah man Dankesthränen weinen.

Und jubelnd in des Abends Dämmerungen
Der Lerche Lied zum Himmel steigt empor.
Was sang sie wohl? — Ich dächt, es hat geklungen
Dem edlem Mann wie Engelstimmen Chor:
»O Seligkeit den Bruder zu beglücken,
Wenn Noth und Jammer schier sein Herz erdrücken!«
»Blätter aus Krain« 1857, str. 5; .—.

Da! kot bi bila njihova mati!

* * *

Mili Bog pa nakloni Slovenskemu še kaj Pleničarjevih rodbin!

I. Bratovske zadeve molitvenega apostolstva.

(Spis potrdili in blagoslovili sv. Oče.)

a) Glavni namen za mesec majnik:

Krščanska požrtvovaln.

b) Posebni nameni.

24.) **Sv. Marija, pomoč kristijanov.** Slovani. Zmaga sv. cerkve nad njenimi sovražniki. Stanovitnost v dobrem.

25.) **Sv. Urban, papež.** Sv. Oče. Katoliški misijoni v Afriki. Pospeševalci bratovščine Srca Jezusovega in molitvenega apostolstva. Važne šolske zadeve.

26.) **Bliskoštna nedelja.** Sv. Duh slovenski mladini. Bogate milosti, ki nam jih deli sv. Duh v jubilejnem času. Učiteljska društva.

27.) **Bliskoštni ponedeljek.** Pobožnost k sv. Duhu Slovstvena dela. Jetniki.

28.) **Sv. German.** Škofje in kardinali. Katoliško družinsko življenje.

29.) **Sv. Teodorija.** Katoliške šole med Indijanci. Materin blagoslov. Dobro vesoljne izpovedi. Marijine družbe na srednjih šolah.

30.) **Sv. Ferdinand, kralj.** Profesorji in dijaki. Katoliško časopisje. Vojaki in njihovi duhovni pastirji.

31.) **Sv. Angela.** Uršulinke. Blagoslov pri vzgajanji ženske mladine. — Vse doposlane pa še ne uslišane zadeve. Udje molitvenega apostolstva in bratovščine Srca Jezusovega, ki so umrli meseca majnika in ki bodo v mesecu juniju umrli.

N.

II. Bratovske zadeve N. lj. Gospé presv. Jezusovega Srca.

Zahvala.

Lanskega leta sem pribežala z devetdnevnicco k Materi Božji, naši ljubi Gospej, da bi mi pomagala in me rešila iz bolezni. Ker sem bila uslišana, zahvalujem se najponižnejše Naši ljubi Gospej.
Amalija Jaka v Črnicah.

Listnica uredništva.

Č. M. R. — Vašo poučno povestico priobčimo ob Vincencijem. Ta čas pa prosimo, ne denite v stran svojega »Daničnega« peresa.